

## Expoziția retrospectivă Corneliu Baba

**I**n seara zilei de 15 octombrie, cinci dintre sălile de la parterul Muzeului Național de Artă al României s-au dovedit aproape neîncăpătoare pentru publicul sosit la vernisajul unei expoziții așteptate de multă vreme: *Corneliu Baba: pictură - desen*. Expoziția, considerată, de d-na Roxana Theodorescu, directorul general, și de d-na Rodica Matei, directorul general adjunct al Muzeului, drept unul dintre cele mai importante evenimente culturale din ultimii ani, a fost realizată de un colectiv de muzeografi coordonat de d-nele Denia Mateescu, Rodica Matei și Maria Muscalu Albani beneficiind de sprijinul direct al artistului.

În prezența d-lui Emil Constantinescu, Președintele României, a vicepreședintelui Fundației Culturale Române, dl. Ion Ungureanu, a altor proeminente personalități ale culturii române, au rostit alocuțiuni dl. Augustin Buzura, președintele Fundației Culturale Române, dl. Ion Caramitru, ministrul Culturii, și dl. Andrei Pleșu, al cărui cuvânt îl publicăm mai jos.

Cu această ocazie, Fundația a publicat un excepțional album, îngrijit de d-na Maria Muscalu Albani și tipărit, în condiții grafice deosebite, de Edimpres București.

Mulțumim, pe această cale, Editurii Fundației Culturale Române, cu permisiunea căreia reproducem câteva imagini din album.

Înainte ca acest număr al revistei să intre la tipar, într-o noapte de sfârșit de decembrie, Corneliu Baba a trecut Styxul. *Revista muzeelor* aduce omagiul său Maestrului.

**Redacția**

### ABSTRACT

Corneliu Baba's much expected retrospective exhibition was opened on October, 15. About 400 oil paintings and sketches were exhibited at the National Art Museum of Romania. The artist (born in 1906) was honoured by Augustin Buzura, president of the Romanian Cultural Foundation, Ion Caramitru, Minister of Culture and Andrei Pleșu, former Minister of Culture and reputed art historian. We are presenting Mr. Pleșu's speech and two articles devoted to Corneliu Baba's work.

### Domnule Președinte al României, Domnilor foști, actuali și viitori miniștri,

**N**e-am străduit, după 1989, să reaşezăm la locul lor numele unor oameni pe care i-aș numi „eroii rupturii”: sînt cei care s-au jertfit în mod nemijlocit, intrînd, după 1947, în pușcării, murind acolo, sau ieșind pentru a-și încheia viața într-un mediu ostil, umilitor, nemeritat. E bine că am făcut și că facem asta, dar aș adăuga că trebuie să ne luăm răgazul - de la o vreme - să ne gîndim și la un alt tip de eroi, pe care i-aș numi „eroi ai continuității”: sînt eroi de alt fel, de altă croială, dar, în felul lor, nu sînt mai puțin eroi. Rămînînd în afara închisorilor, în preajma noastră, ei au întruchipat, în plin haos, prestigiul valorilor și au vegheat - atît cît se putea - la supraviețuirea normalității în viața publică, artistică și universitară. Nu sînt, ca cei dinții, eroi ai ecorșeului, nu sînt eroi ai traumei absolute, dar, fără prezența lor am fi avut astăzi un chip mai sumar, un chip de generație spontanee. Oamenii aceștia au stat alături de noi atunci cînd prezența lor, inefabilă și eficientă în același timp, era acut necesară. Cînd traversezi un deșert e foarte important să fii însoțit de cineva care are memoria fertilității, memoria normalității. Asemenea oameni au existat, din fericire,



Corneliu Baba, *Scenă de gen*, 1973, ulei pe pânză, Muzeul Național de Artă al României

și le datorăm faptul că nu ne-am stricat cu totul. Mă gândesc la Tudor Vianu, de pildă - nu dau decât nume emblematice - mă gândesc la Mihail Jora, în muzică, și mă gândesc, în plastică, la Corneliu Baba. În vremuri care nu făceau ușoară subzistența spirituală, oamenii aceștia au rămas - ei știu cu ce preț! - în vecinătatea noastră, ca să ne amintească de universul culturii, de valori pe care oficialitatea se străduia să le anuleze. Să ne amintească, de pildă, în cazul maestrului Baba, de autoritatea profesiei, de seriozitatea meșteșugului dincolo de orice concesi - mai ales, într-un mediu în care profesionalitatea era un criteriu secund. Maestrul Baba a reușit să dea măsura culturii adevărate într-o ambianță semidocă, în care pentru un dezacord se dădea o decorație. A reușit să ne amintească de bunele moravuri, într-o lume care își pierdea moravurile, care le uita, care le vedea degradându-se. Ne-a ajutat să pricepem ce înseamnă să ai bun gust, să te îmbraci bine, să miroși bine, să vorbești bine, să petreci bine, să stai de vorbă cordial cu cei de-o vîrstă cu tine, sau cu cei mai tineri...

Mi-aduc aminte - eram foarte tînăr atunci - de o dimineață la „Athénée Palace“ (un loc unde se adunau, adesea, scriitori și artiști; o să trebuiască făcută, odată, monografia unor asemenea locuri de întîlnire sub comunism) -, mi-aduc aminte că, de departe, la o altă masă, am văzut un pîlc de tineri în jurul lui Corneliu Baba și mi s-a părut că sînt de pe o altă planetă. Era un pîlc juvenil, colorat, vital, plin de farmec, care nu semăna deloc cu lumea din jur, și o puneă în umbră. Asta a fost maestrul Baba. O prezență strălucitoare, un ferment, o sămînță, imposibil de judecat după criteriile obișnuite.

Ei bine, riscăm să ratăm întîlnirea cu asemenea oameni și cu asemenea prezențe, aducînd în discuție exigențe tîrzii și, de cele mai multe ori, deplasate. Ținem minte că Baba a ilustrat *Mitreă Cocor* - lucru pe care, de altfel, cum vedeți în această expoziție, el și-l asumă -, dar uităm că acele imagini, așa cum sînt ele, au fost cenzurate, la vremea cînd au apărut, au fost amendate ca lipsite de tonus, de entuziasm, de triumfalismul necesar. Ne aducem aminte de celebra *Intrare în Gospodăria Agricolă Colectivă* - o lucrare foarte bună, de altfel -, uitînd să o privim cu atenție, să observăm că nu e nici o euforie acolo, ci, dimpotrivă, o îndîrjire, o rezistență tăcută, care a făcut ca și această lucrare să fie, într-o primă instanță, foarte prost primită.

Un vechi prieten l-a întrebat, odată, pe Geo Bogza, cum se face că a scris atîtea reportaje entuziaște despre lumea în care a trăit și care nu merita un astfel de comentariu. Și el a spus: „Le-am scris, e adevărat - și s-ar putea să fi greșit -, dar am fost impresionat de energia umană mobilizată acolo; n-am spus, însă, niciodată, că oamenii despre care vorbeam erau fericiți“... Veți parcurge această expoziție și veți vedea ce halou de nefericire acompaniază fiecare imagine care ni se arată aici, ce subton de negru e perceptibil, chiar acolo unde culoarea dă bătălia esențială. Veți vedea că pe lingă dimensiunea jupiteriană a maestrului Baba



Aspect de la deschiderea expoziției (Fotografie de Gheorghe Ciurea)

- e, într-adevăr, un jupiterian, o natură puternică, regală - se întrevede un Saturn persistent, configurația lăuntrică a unui om al cărui umor (abundent în numeroase desene și în viața lui de zi cu zi) nu putea anula un permanent cearcăn de melancolie, dacă nu, de disperare.

S-a vorbit despre faptul că pictura lui Baba ar fi „depășită“. Astea nu sînt lucruri pe care să le tranșăm arogant și frivol, de pe o zi pe alta. Există o însemnare a pictorului în care spune: „Am ajuns la Bienală, la Veneția, în '56, și mi-am dat seama că am ajuns prea tîrziu.“ E drept, acolo se întîmplau, deja, lucruri mai mult sau mai puțin spectaculoase. Urmărind, însă, ce s-a întîmplat în istoria picturii ulterior putem, azi, să ne întrebăm, în mod legitim, dacă nu cumva era prea devreme pentru maestrul Baba; tipul de imagine pe care o face el revine adesea în actualitate, după un grafic imprevizibil.

A fost un mare profesor, și un mare profesor se legitimează prin elevii lui. Nume importante ale picturii contemporane s-au format în preajma maestrului Baba, împreună cu el, învățînd de la el, contestîndu-l și reintegrînd, clipă de clipă, experiența lui. De la Șerban Gabrea la Sorin Dumitrescu, Sorin Ilfoveanu, Ștefan Câlția, Mirel Zamfirescu, Cornel Antonescu, Liviu Lăzărescu, Mihai Cismaru și alții alții, toți îi datorează enorm și toți știu cît îi datorează.

Maestrul Baba invocă undeva, în textul care însoțește albumul de curînd tipărit, o frază impresionantă din Alexei Tolstoi: „Sînt oameni pe care, cînd îi întîlnești, simți că ai trecut pe lîngă un imperiu de ruine fumegînde“...Toată România de azi, și tot Estul european e un imperiu de ruine fumegînde. Dacă n-ar fi existat, între aceste ruine, oameni de anvergura lui Corneliu Baba, am fi fost încă mai ruinați decît sîntem.

Andrei PLEȘU



Corneliu Baba, *Intrarea în Gospodăria Agricolă Colectivă*, 1951, ulei pe pânză, Muzeul de Istorie și Artă al Municipiului București